

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

A patra ediție a Forumului „Reformarea justiției și combaterea corupției”

Noi demisii și acorduri de pornire a urmăririi penale în privința judecătorilor

Desemnarea de conducători interimari – o practică persistentă în sistemul procuraturii

Curtea Constituțională: Sancțiunea excluderii din sistem a judecătorilor pentru încălcarea regimului de declarare a averii este conformă Constituției

CRJM a sistematizat cele 730 de violări constatate de CtEDO în cauze moldovenești

Pe scurt

A PATRA EDIȚIE A FORUMULUI „REFORMAREA JUSTIȚIEI ȘI COMBATEREA CORUPȚIEI”

În perioada 15-16 septembrie 2022, [Centrul de Resurse Juridice din Moldova](#) (CRJM), în parteneriat cu Ministerul Justiției (MJ) a organizat cea de-a patra ediție a [Forumului „Reformarea justiției și combaterea corupției”](#). Forumul a fost deschis de Președinta Republicii Moldova, Maia SANDU, Ambasadorul Statelor Unite ale Americii (SUA) în Republica Moldova, Kent D. LOGSDON, Ambasadorul Uniunii Europene (UE) în Republica Moldova, Janis MAZEIKS și de Președintele CRJM, Vladislav GRIBINCEA. Evenimentul l-a avut în calitate de [vorbitor cheie](#) pe Richard NEPHEW, Coordonator privind Combaterea corupției la nivel mondial din cadrul Departamentului de Stat al SUA.

Forumul a reunit principalii actori din sectorul justiției, politicieni, experți independenți, societatea civilă și parteneri de dezvoltare, în vederea identificării și impulsării direcțiilor de ameliorare a reformelor din domeniul justiției și combaterii corupției și reducerea riscurilor aferente acestora. Evenimentul a fost structurat în două blocuri, fiecare cu durata de o zi: reformarea justiției și combaterea corupției.

În [prima zi a Forumului](#), discuțiile au fost concentrate pe integrarea europeană și condiționalitățile privind justiția, evaluarea externă a justiției și reforma Curții Supreme de Justiție (CSJ). Principala reformă discutată a fost evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor. Procesul a început în aprilie 2022 și continuă până în prezent.

Conform autorităților, implementarea acestui mecanism nou și complex durează mai mult timp decât a fost prevăzut inițial, din motive obiective, precum selecția membrilor Comisiei pre-vetting și războiul din statul vecin. Cu toate acestea, discuțiile din cadrul Forumului au evidențiat necesitatea unei planificări mai bune din partea actualei guvernări. În paralel cu evaluarea externă a candidaților la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și în Consiliul Superior al Procurorilor, a fost analizată și reforma CSJ a cărei rol, atribuții, mod de organizare, dar și calitatea judecătorilor săi, urmează a fi revizuite.

Alte recomandări au ținut de reducerea volumului mare de muncă a judecătorilor, creșterea salariilor în sectorul justiției, transparentizarea justiției și limitarea posibilității tergiversării examinării dosarelor de rezonanță. Adicional, au fost formulate și sugestii privind procesul de pre-aderare a Republicii Moldova la UE și modul în care poate fi asigurată

Despre CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic.

SUȚINE CRJM

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
 +373 22 84 36 02

contact@crjm.org
 www.crjm.org

crjm.org
 [crjmolдова](https://twitter.com/crjmolдова)

Reformele ambițioase privind justiția și lupta împotriva corupției sunt procese care durează. Viteza implementării reformelor și încrederea cetățenilor în proces sunt esențiale, însă calitatea reformelor rămâne factorul determinant.

durabilitatea reformelor vizate.

În cea **de-a doua zi a Forumului** a fost discutată investigarea mării corupții și sancționarea eficientă a corupției. La acest capitol a fost recomandată introducerea unui instrument pentru încurajarea societății de a denunța marea corupție, asigurarea autonomiei și independenței reale a Procuraturii Anticorupție (PA), delimitarea competențelor între Centrul Național Anticorupție (CNA) și PA, alocarea către PA și CNA a resurselor umane și tehnice suficiente, digitalizarea acestor instituții, examinarea cu prioritate a cazurilor de corupție odată ajunse în instanța de judecată, eficientizarea practicii de sancționare a corupției, asigurarea unui caracter coerent și aplicarea eficientă a legislației din domeniu.

Experții internaționali și partenerii de dezvoltare **au menționat** că reformele ambițioase privind justiția și lupta împotriva corupției, anunțate în Republica Moldova, sunt procese care durează. Încrederea cetățenilor în aceste inițiative este esențială, iar viteza implementării reformelor joacă un rol substanțial. Cu toate acestea, calitatea este factorul determinant.

Pe lângă atenția sporită din partea cetățenilor și a partenerilor de dezvoltare, există și o voință politică sinceră și necondiționată a autorităților în lupta împotriva corupției și pentru reformarea justiției. Sprijinul comunității internaționale în acest proces reprezintă un atu esențial pentru Republica Moldova.

CRJM va publica un rezumat al principalelor recomandări de la Forum, care va fi expediat MJ, partenerilor de dezvoltare și altor decidenți, dar și tuturor participanților la eveniment.

NOI DEMISII ȘI ACORDURI DE PORNIRE A URMĂRIRII PENALE ÎN PRIVINȚA JUDECĂTORILOR

După o pauză de aproximativ două luni, la **9 septembrie 2022** și la **22 septembrie 2022**, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) s-a întrunit în ședințe plene. În cadrul acestora, au fost acceptate solicitările de demisie a judecătorilor Ion MOROZAN și Corina URSACHI, ambii de la Judecătoria Chișinău și Nadejda LAZAREVA de la Judecătoria Ceadăr-Lunga.

Ion MOROZAN a activat în calitate de judecător, inclusiv judecător de instrucție, circa 17 ani. El a condus completul de magistrați care **i-a eliberat** pe Dorin DAMIR, finul de cununie al lui Vlad PLAHOTNIUC, și pe Valeriu COJOCARU, șeful suspendat al Inspectoratului de Poliție Bălți. Ambii **au fost deținuți preventiv** în Penitenciarul nr. 13, fiind cercetați penal în dosarul angajărilor fictive din cadrul fostei Direcții nr. 5 a Ministerului Afacerilor Interne.

Corina URSACHI a activat în calitate de judecător circa 11 ani. La 7 aprilie 2022, Autoritatea Națională de Integritate (ANI) a emis un **act de constatare** al încălcării regimului averii și intereselor personale. Conform ANI, judecătoria a inclus în declarațiile depuse pentru anii 2017-2020 date eronate despre bunuri mobile în valoare totală de peste 500 000 EUR. Judecătoria nu a indicat veniturile primite sub formă de donații și cadouri bănești la evenimentele de familie, în mărime

Odată cu anunțarea evaluării externe a sistemului judecătoresc, numărul cererilor de demisie și a acordurilor de pornire a urmăririi penale în privința judecătorilor a crescut simțitor.

de peste 97 000 EUR. ANI a sesizat procuratura pentru a determina existența infracțiunii de fals în declarații.

Nadejda LAZAREVA a activat în calitate de judecător, inclusiv judecător de instrucție circa 16 ani.

La solicitarea Procurorului General interimar, Dumitru ROBU, CSM a eliberat acordul pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului de la Judecătoria Chișinău, **Aureliu POSTICĂ**, care este bănuț de fals în declarații. În perioada anilor 2000 – 2011, Aureliu POSTICĂ a activat în calitate de procuror, iar din 2011 este judecător. El este cunoscut pentru faptul că a **respins cererea avocaților** Domnicăi MANOLE de anulare a începerii urmăririi penale pe numele ei (a se vedea **Buletinul CRJM nr. 18**). Ulterior, procurorii **au renunțat** la învinuire în acel dosar. Aureliu POSTICĂ a mai făcut parte din completul de judecători care a achitat **cele cinci judecătore** reținute într-un dosar de corupție în anul 2018. El **a declarat că deține** mai multe bunuri imobile și mobile, iar din anul 2020 – o casă de 147,7 m², pentru care ar fi plătit 500 000 MDL.

De la începutul anului 2022, la solicitarea procuraturii, CSM a eliberat acordul de urmărire penală în privința a șase judecători.

DESEMNAREA DE CONDUCĂTORI INTERIMARI – O PRACTICĂ PERSISTENTĂ ÎN SISTEMUL PROCURATURII

La 9 septembrie 2022, Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) **a respins candidații** propuși de Procurorul General interimar pentru ocuparea unor funcții de conducere în procuraturile teritoriale, dar și în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS). Motivele invocate de CSP pentru respingerea acestora au fost discutate în ședință închisă. La fel, CSP **a anunțat concursuri** pentru ocuparea a 18 funcții de conducere din majoritatea procuraturilor teritoriale, inclusiv din Procuratura Generală. Termenul de depunere a dosarelor a fost 17 octombrie 2022.

La 22 septembrie 2022, fiind invocată evitarea blocajelor instituționale, CSP a desemnat, totuși, **conducătorii interimari** ai unor procuraturi, inclusiv pentru oficiile respinse anterior. CSP l-a desemnat pe **Igor DEMCIUCIN** ca șef-adjunct interimar al PCCOCS, iar pe **Cătălin SCUTELNIC** ca procuror-șef interimar al Procuraturii de circumscripție Chișinău. La solicitarea Procurorului General interimar, **Alexandru CELAC** a fost numit șef-adjunct interimar al Procuraturii mun. Bălți. Urmare a interviului pentru ocuparea funcției de membru din rândul reprezentanților societății civile, în Colegiul pentru selecția și cariera procurorilor (Colegiu) a fost desemnat avocatul **Sergiu BEȘLIU**. Acesta poate deveni membru al Colegiului după pre-vetting (a se vedea **Buletinul CRJM nr. 44**).

La 6 octombrie 2022, Parlamentul a aprobat în lectură finală **proiectul** de modificare a Legii cu privire la Procuratură. Acesta a fost votat în 15 zile de la înregistrare

La distanță doar de un an, Legea cu privire la procuratură a fost amendată din nou în partea ce ține de mecanismul de evaluare și suspendare a activității Procurorului General și instituirii interimatului acestei funcții.

în Parlament, fapt ce ridică întrebări privind modul de respectare a cerințelor de transparență în procesul decizional.

Conform autorilor, proiectul își propune transpunerea recomandărilor Comisiei de la Veneția din decembrie 2021. Atunci, Comisia a criticat mecanismul de evaluare ad-hoc a Procurorului General pentru lipsa în lege a criteriilor clare de evaluare, dar dezvoltarea acestora într-un regulament adoptat ulterior de CSP (a se vedea [Buletinul CRJM nr. 40](#)). Noua lege stabilește componența comisiei de evaluare, precum și definește criteriile de evaluare a performanțelor Procurorului General, reglementează dreptul CSP de a decide, cu votul majorității membrilor prezenți, asupra menținerii sau încetării suspendării din funcție a Procurorului General și a adjuncților săi, când a fost pornită urmărirea penală în privința acestuia. De asemenea, Procurorul General (titular) revine în componența CSP, doar cu dreptul de vot asupra actelor normative și documentelor de politici de dezvoltare a procuraturii.

Legea stabilește că mandatul Procurorului General interimar este de maximum 6 luni (dacă interimatul se instituie urmare a faptului că funcția este vacantă) sau durează până la finalizarea cauzei penale (dacă interimatul se instituie urmare a suspendării Procurorului General în legătură cu urmărirea penală a acestuia). La fel, se permite șefilor celor două procuraturi specializate – Procuratura Anticorupție (PA) și PCCOCS, selectați după procedura de evaluare externă, să înainteze candidaturile pentru adjuncții lor, care vor fi numiți de către Procurorul General, cu acordul scris al CSP.

La 5 octombrie 2022, a expirat mandatul lui Dumitru ROBU în calitate de Procuror General interimar. Iar adjunctul său, Eduard BULAT [a exercitat interimatul funcției](#). Ulterior, [CSP l-a desemnat](#) pe procurorul anticorupție Ion MUNTEANU în calitate de Procuror General interimar, care a și fost numit în funcție, pe 12 octombrie 2022, prin [decretul președintei Maia SANDU](#).

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ: SANCTIUNEA EXCLUDERII DIN SISTEM A JUDECĂTORILOR PENTRU ÎNCĂLCAREA REGIMULUI DE DECLARARE A AVERII ESTE CONFORMĂ CONSTITUȚIEI

La 27 septembrie 2022, Curtea Constituțională (Curtea) [a emis o hotărâre](#) privind constituționalitatea mai multor prevederi din [Legea cu privire la statutul judecătorului](#). Prevederile supuse controlului se referă la posibilitatea eliberării din funcție a judecătorului în cazul (1) încălcării regimului conflictelor de interese, (2) nesoluționării situației de incompatibilitate, (3) nedepunerii declarației de avere și interese personale și/sau refuzul de a o depune. Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), care este autorul sesizării, a afirmat că aceste prevederi ar fi contrare Constituției și ar submina independența judecătorilor, deoarece ar conferi competențe improprii Autorității Naționale de Integritate (ANI) în detrimentul CSM, care trebuie să dețină exclusiv competența de a decide în chestiunea eliberării din funcție a judecătorului.

Curtea Constituțională: Este rezonabil să existe răspundere sub forma eliberării din funcție pentru nedeplinirea declarației de avere, pentru a încuraja respectarea acestei obligații și pentru depistarea eventualelor cazuri de corupție.

Curtea a reținut că ANI nu poate iniția controlul respectării regimului juridic al conflictelor de interese în activitatea de desfășurare a justiției de către judecători. Acest lucru ar fi în contradicție cu prevederile Constituției. Totuși, ANI poate interveni în cazul unui conflict de interese admis de către judecător când acesta realizează o activitate administrativă – achiziții publice, angajări ș.a. În asemenea situații, eventualele încălcări și sancționarea judecătorului pot fi stabilite de către ANI, însă și acestea pot fi supuse unui control judiciar.

Prin referire la standardele Comisiei de la Veneția, Curtea a statuat că nedeclararea bunurilor constituie o încălcare suficient de gravă pentru a determina eliberarea din funcție a judecătorului. Prin urmare, este rezonabil să existe răspunderea sub forma eliberării din funcție pentru nedeplinirea declarației de avere și interese personale, pentru a încuraja respectarea acestei obligații și pentru depistarea eventualelor cazuri de corupție. Curtea a reținut că remediul stabilit de legislația cu privire la integritate prin posibilitatea efectuării unui control judiciar este adecvat și oferă protecție suficientă împotriva eventualelor abuzuri.

Curtea a conchis că nu există nicio probă care să confirme concluzia potrivit căreia controlul respectării regimului conflictelor de interese și al incompatibilităților funcției de judecător oferă spațiu pentru uzurparea competențelor CSM în favoarea ANI. Prevederile contestate au fost declarate constituționale în măsura în care faptele pentru care ANI solicită stabilirea încălcării regimului juridic al conflictelor de interese au fost admise de către judecători în activitatea lor administrativă.

CRJM A SISTEMATIZAT CELE 730 DE VIOLĂRI CONSTATATE DE CTEDO ÎN CAUZE MOLDOVENEȘTI

La 12 septembrie 2022, s-au împlinit 25 de ani de când Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) poate examina cererile depuse împotriva Republicii Moldova. În scopul facilitării aplicării standardelor CtEDO de către specialiști și pentru a preveni violări similare, CRJM a sintetizat toate violările constatate de CtEDO în privința Republicii Moldova în această perioadă.

Cele peste 5 000 de pagini de jurisprudență CtEDO au fost rezumate într-un document de 16 pagini. Jurisprudența a fost sistematizată după dreptul încălcat și tipul violării. În tabel, la fiecare categorie, sunt menționate toate hotărârile în care a fost constatată o violare de același tip. Sinteza a reprezentat interes sporit în rândul profesioniștilor din justiție, fiind consultată pe site-ul CRJM de circa 1 600 de persoane și fiind preluată pe larg în mass-media.

Până la 11 septembrie 2022, CtEDO a pronunțat 568 de hotărâri în cauzele moldovenești, mai mult decât împotriva Olandei, Germaniei sau Spaniei, țări cu o populație mult mai mare decât a Moldovei. În cele 568 de hotărâri, CtEDO a constatat că țara noastră a comis 730 de violări ale drepturilor omului. Spre deosebire de alte țări cu condamnări numeroase în care prevalează un singur tip de violări, cum ar fi durata procedurilor judiciare (Italia) sau retrocedarea proprietăților (România), violările constatate în cauzele moldovenești sunt destul de variate, fără un grup predominant de violări. Acest fapt este un indicator al protecției precare a drepturilor omului în Moldova, cu precădere în sistemul de justiție.

Violările constatate în cauzele moldovenești sunt destul de variate, fiind un indicator al protecției precare a drepturilor omului, cu precădere în sistemul de justiție.

Cel mai des încălcate drepturi sunt dreptul la un proces echitabil (Art. 6 CEDO) – 229 de violări (31,4%), interzicerea torturii (Art. 3 CEDO) – 171 de violări (23,4%), dreptul la libertate și siguranță (Art. 5 CEDO) – 106 de violări (14,5%), dreptul la un recurs efectiv (Art. 13 CEDO) – 65 de violări (8,9%), dreptul la respectarea vieții private și de familie (Art. 8 CEDO) – 43 de violări (5,8%) și dreptul la libertatea de exprimare (Art. 10 CEDO) – 21 violări (2,8%).

Cel mai des întâlnite tipuri de violări sunt neexecutarea hotărârilor judecătorești – 81 de violări (11,1%), investigarea defectuoasă a maltratării și a deceselor – 59 de violări (8,1%), casarea hotărârilor judecătorești irevocabile – 56 de violări (7,7%), detenția în condiții proaste – 48 de violări (6,6%), maltratarea – 39 de violări (5,4%), arestarea nemotivată – 30 de violări (4,1%) și lipsirea de libertate contrar legislației naționale – 28 de violări (3,9%).

Pentru cele 568 de condamnări la CtEDO, Republica Moldova a fost obligată să plătească despăgubiri de peste 22 000 000 EUR. Pentru detalii despre despăgubirile oferite, a se vedea [o altă analiză elaborată de CRJM](#), la începutul anului 2022.

PE SCURT

În perioada septembrie 2022 – februarie 2023, CRJM va acorda expertiză și asistență tehnică Autorității Naționale de Integritate (ANI) pentru elaborarea unei noi metodologii de efectuare a controlului averii și a intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și limitărilor. Proiectul este susținut financiar de [Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei \(GIZ\)](#), [Uniunea Europeană \(UE\)](#) și Ministerul Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Germaniei (BMZ). Printre activități se numără ajustarea metodologiei de control a inspectorilor de integritate, precum și elaborarea unor proceduri standard de operare care să faciliteze activitatea de control efectuată de aceștia. Provocările curente ale activității inspectorilor de integritate au fost reflectate recent în studiul CRJM „[Actele ANI și practica judecătorească cu privire la acestea](#)”.

La 1 septembrie 2022, Sorin POPESCU a fost numit în funcția de Director al [Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești \(AAIJ\)](#), care este subordonată Ministerului Justiției (MJ). AAIJ este responsabilă de menținerea statisticii judiciare, a sistemului electronic de gestionare a dosarelor în instanțele judecătorești, de gestionarea secretariatului instanțelor judecătorești, dar și de planificarea investițiilor capitale în instanțele judecătorești. Anterior, Sorin POPESCU a activat timp de 12 ani în cadrul MJ.

La 8 septembrie 2022, Procuratura Anticorupție (PA) a [efectuat percheziții](#) la domiciliul fostei deputate a Blocului Comuniștilor și Socialiștilor, Alla DOLINȚĂ. Potrivit PA, acțiunile procesuale au fost efectuate pe marginea cauzei penale de învinuire a fostului președinte al Republicii Moldova (a se vedea [Buletinul CRJM nr. 48](#)). În raport cu fosta deputată nu a fost aplicată vreo măsură de constrângere și nici atribuită vreo calitate procesuală. Potrivit [jurnaliștilor de investigație](#), Alla DOLINȚĂ este proprietara sediului central al Partidului Socialiștilor și printre cei

mai importanți finanțatori ai acestuia.

La 22 septembrie 2022, Procuratura a anunțat despre finalizarea urmăririi penale în privința Procurorului General suspendat Alexandr STOIANOGLO, care este învinuit de abuz de serviciu, corupere pasivă și fals în declarații. [Conform procuraturii](#), el ar fi primit bunuri și favoruri de la Veaceslav PLATON, în sumă de 63 233 032 MDL, ar fi renunțat ilegal la acuzare și ar fi facilitat eliberarea din detenție a lui Veaceslav PLATON, fiind, astfel, prejudiciat bugetul public în sumă de 869 224 839 MDL. La fel, Alexandr STOIANOGLO nu ar fi inclus în declarația de avere faptul că soția sa administra o companie înregistrată în Ucraina.

La 22 septembrie 2022, Procuratura Anticorupție (PA) a [expediat](#) în instanța de judecată un nou episod din dosarul penal denumit generic „Frauda bancară”. În cadrul acestui episod sunt vizați ex-gubernatorul Băncii Naționale a Moldovei (BNM), Dorin DRĂGUȚANU și doi ex-viceguvernatori ai BNM, Ion STURZU și Emma TĂBĂRȚĂ. Potrivit PA, ei sunt învinuiți de săvârșirea infracțiunilor de escrocherie și spălare de bani, ambele în proporții deosebit de mari (a se vedea detalii în [Buletinul CRJM nr. 47](#)). Procurorii au aplicat sechestre pe bunurile acestora. În cazul celui de-al doilea ex-viceguvernator al BNM, Emma TĂBĂRȚĂ, urmărirea penală nu a putut fi finalizată, aceasta aflându-se în afara țării. Procurorii au expediat comisie rogatorie în țara în care a fost localizată, în vederea aducerii la cunoștință a învinuirii formulate. Toți trei pledează nevinovați.

I ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Președinte

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Ilie CHIRTOACĂ
Director de Program

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Daniel GOINIC
Director de Program

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Oxana BRIGHIDIN
Consilieră juridică

Dumitru JOMIR
Coordonator de Comunicare

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Daniel STANCIU
Specialist în Comunicare

Andrei NASU
Consilier juridic

Acest buletin informativ a fost elaborat cu sprijinul financiar oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

